

Dones i presons

(diverses autores)

FONT: *Dones i presó, les grans oblidades* de Carlota Ferrer Ruiz, 2022. Treball de final de Grau de Dret a la Universitat Pompeu Fabra. En línia.

<http://hdl.handle.net/10230/55167>

DONES I PRESÓ, LES GRANS OBLIDADES

La Segona República, Victoria Kent

Tot just proclamada la II República, Victoria Kent, una altra figura clau que tindrà un rol crucial en la modernització del sistema penitenciari, és nomenada directora general de presons. Acte seguit del nomenament, Kent emprèn tot una sèrie de mesures que tenen per finalitat reformar el sistema penitenciari del moment. En paraules de Carlos García Valdés:

“Con solo un año de gestión llena con pleno derecho una de las páginas más destacadas del penitenciarismo español.”¹

La supressió de les cel·les de càstig, els ferros, cadenes...; l'autorització de les visites íntimes així com els permisos de sortida; la llibertat de culte en la presó... són algunes de les millores que executa la Directora durant l'exercici del seu càrrec. Victoria Kent pretenia dignificar les condicions de vida en les presons i oferir garanties als penats. [...]

A continuació s'exposaran alguns dels canvis impulsats per Victoria Kent.

En primer lloc, tot oferint la possibilitat que les preses que tinguessin fills a càrrec seu, poguessin exercir la maternitat a les presons, Kent va ser la predecessora de les Unitats Externes de Mares que enguany coneixem. Per altra banda, s'ofereix, per primer cop, treball remunerat a les presons de dones. Ara bé, com hem apuntat amb anterioritat, els tipus de feina que s'oferia perpetuava els rols de gènere que les dones tenien en l'època: es tractava principalment de tallers de costura. En tercer lloc, va ordenar la construcció d'una nova presó a Madrid al barri de les Ventas, amb la finalitat de millorar la condició de vida i salut de les dones internes. Finalment, va impulsar polítiques de “laïcitat” a les presons: encara que les monges continuïn prestant serveis assistencials, la directora decreta l'expulsió de totes les

¹ García Valdés, C. (1975). *Régimen penitenciario de España. Investigación histórica y sistemática*. p. 25

ordres religioses que havien governat les presons femenines, i, com a resultat, el govern de les presons femenines queda sota càrrec de la Secció Femenina Auxiliar del Cos de Presons, i no de l'església. Les dones, per tant, guanyen en igualtat jurídica amb els homes durant la República, en gran part gràcies a les polítiques de Victòria Kent. Sembla que aquest sistema penitenciari amb caràcter més progressista que l'anterior, comença a agafar embranzida. Però topa amb l'arribada de la guerra civil, i la posterior implantació de la Dictadura Franquista. Decretada la dictadura, es reinstaura el Reglament de presons de 1930, anterior a la Segona República. L'arribada d'aquesta última suposa un retrocés espectacular en tots els avenços polítics, econòmics, socials... pels quals s'havia estat lluitat anys enrere, i l'àmbit penitenciari no n'és una excepció.

FONT: *Feminist Theory: From Margin to Center* [Teoria feminista: del marge al centre] de bell hooks publicat el 1984 amb traducció catalana d'Anna Llisterra publicada a Tigre de Paper, 2024

TEORIA FEMINISTA: DEL MARGE AL CENTRE DE BELL HOOKS

Sororitat. La solidaritat política entre dones

Les dones són el grup més victimitzat per l'opressió sexista. Com amb altres formes d'opressió de grups, el sexisme es perpetua mitjançant estructures institucionals i socials; per mitjà dels individus que dominen, exploten o oprimeixen, i per les víctimes mateixes, socialitzades per comportar-se de maneres que les fan ser còmplices amb l'*statu quo*. La ideologia de la supremacia masculina incentiva les dones a creure que no tenim valor i que només n'aconseguim relacionant-nos o vinculant-nos amb homes. Ens ensenyen que les relacions entre nosaltres encongeixen la nostra experiència en lloc d'enriquir-la. Ens ensenyen que les dones som enemigues «naturals», que no hi haurà mai solidaritat entre nos-altres perquè no podem establir vincles entre nosaltres, una cosa que no fem ni hauríem de fer. Hem après bé aquestes lliçons. Les hem de desaprendre si volem construir un moviment feminista durador. Hem d'aprendre a viure i treballar en solidaritat. Hem d'aprendre l'autèntic significat i valor de la sororitat. [...]

Com a activistes i autores d'obres molt conegudes, actuen com si fossin les més capacitades per jutjar si les veus d'altres dones s'haurien de sentir o no. Susan Griffin alerta contra aquesta tendència general cap al dogmatisme en el seu article «*The Way of All Ideology*» [La manera de tota ideologia]:

Quan una teoria es transforma en una ideologia, comença a destruir el jo i l'autoconeixement. En un primer moment neix del sentiment, però aspira a flotar per damunt i al voltant del sentiment. Per damunt de les sensacions. Organitza l'experiència d'acord amb ella mateixa, sense tocar l'experiència. Pel fet de ser ella mateixa, se suposa que ho ha de saber. Invocar el nom d'aquesta ideologia equival a dotar de veracitat. Ningú no pot dir res de nou. L'experiència deixa de sorprendre-la, de donar-li forma, de transformar-la. Li molesta qualsevol detall que no encaixi amb la seva visió del món. Va començar com un crit contra la negació de la veritat, però ara nega qualsevol veritat que no encaixi en el seu esquema. Va començar com una manera de restaurar el propi sentit de la realitat, però ara intenta disciplinar persones reals, refer éssers naturals segons la seva imatge. Tot el que no és capaç d'explicar queda registrat com a enemic. Va començar com una teoria d'alliberament, però ara se sent amenaçada per noves teories d'alliberament; construeix una presó per a la ment.

FONT: *La presó de Rebibbia* (1983) de Goliarda Sapienza. Traducció catalana d'Anna Casassas publicada a Rata_ Edicions, 2021.

LA PRESÓ DE REBIBBIA

Amb les sirenes a tot drap (o m'he convertit en una criminal molt important, o bé ells –aviat tocaran les deu– tenen pressa per plegar i tornar-se'n a casa), recorrem la ciutat, que trobo més sumptuosa i immensa que mai.

La proximitat d'aquests carrabiners de cossos elàstics, que ja tenen el cap a les seves vides privades, afluixa la crispació dels nervis que, ara ho entenc, no més era por de la seva força física. He tornat a sentir el terror de trobar-me entre homes hostils. La mica de seguretat que a la dona li sembla que té, tota la superioritat que de vegades t'atribueix un amant, l'amic, el fill, desapareixen davant de la inferioritat muscular –només muscular– que se sent entre dos o tres homes que ja no tenen cap necessitat de simular respecte, admiració, compassió perquè ets dona i més dèbil. [...]

Un cop passat el gran portal verd fosc, amb petites empentes indiferents em fan baixar del cotxe i em deixen com un paquet de poc valorar davant dels ulls de dues donetes somrients i miserables amb grans bates blaves, massa amples i malgirbades, de conserge d'es·cola primària. Finalment els passos pesants dels homes s'allunyen ressonant per la gran entrada buida, cap a fora. Soc entre dones. Aquest pensament probablement em fa somriure, i el meu somriure desconcerta la

doneta de la bata ampla de conserge que, amb gestos inestables d'ocell afamat, m'escorcolla la bossa a consciència. No he de somriure, li entrebanco la feina. Una feina dura, em diu amb la mirada, mentre l'altra, més revinguda, m'ordena:

–Vinga, vinga, despulli's! S'ho ha de treure tot! [...]

Frenar la fantasia. Repeteixo la frase mentalment, com a l'època de l'escola, quan calia aprendre de memòria un poema que no entenies. Jo, que de la fantasia n'he fet un instrument, que l'he estudiat tota la vida per aguditzar-la, per alliberar-la, per fer-la més àgil, ara em trobo que l'he de matar com si fos el pitjor enemic. Però és així. A partir d'ara em pot fer mal.

Fins i tot ara que he deixat anar la ment a teoritzacions abstractes i amb elles m'he traslladat fora d'aquest lloc, l'esclat d'un «Vull sortir! Em mataré, vull sortir!», em trasbalsa tant que em fa seure de cop envaïda per un pànic més fort que el d'abans. No, em dic en veu alta, a partir d'ara en la fantasia hi tinc una enemiga.